

Teaching Guide

Identifying Data					2016/17
Subject (*)	Lingua e Cultura dos Países de Fala Portuguesa		Code	613G02027	
Study programme	Grao en Galego e Portugués: Estudos Lingüísticos e Literarios				
Descriptors					
Cycle	Period	Year	Type	Credits	
Graduate	1st four-month period	Third	Optativa	4.5	
Language	GalicianPortuguese				
Teaching method	Face-to-face				
Prerequisites					
Department	Galego-Portugués, Francés e Lingüística				
Coordinador	Samartin López-Iglesias, Roberto	E-mail	roberto.samartin@udc.es		
Lecturers	Samartin López-Iglesias, Roberto	E-mail	roberto.samartin@udc.es		
Web					
General description	Estudo dos aspectos xeográficos, históricos, culturais, lingüísticos e identitarios das comunidades de lingua portuguesa				

Study programme competences

Code	Study programme competences
A1	Coñecer e aplicar os métodos e as técnicas de análise lingüística e literaria.
A2	Saber analizar e comentar textos e discursos literarios e non literarios utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual.
A10	Ter capacidade para avaliar criticamente o estilo dun texto e para formular propostas alternativas e correccións.
A11	Ter capacidade para avaliar, analizar e sintetizar criticamente información especializada.
A14	Ser capaz para identificar problemas e temas de investigación no ámbito dos estudos lingüísticos e literarios e interrelacionar os distintos aspectos destes estudos.
A15	Ser capaz de aplicar os coñecementos lingüísticos e literarios á práctica.
A18	Ter un coñecemento avanzado da literatura portuguesa.
A20	Coñecer a historia e a cultura das comunidades lusófonas.
A26	Coñecer a variación lingüística da lingua portuguesa.
B1	Utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de busca de información.
B3	Adquirir capacidade de autoformación.
B4	Ser capaz de comunicarse de maneira efectiva en calquera contorno.
B5	Relacionar os coñecementos cos doutras áreas e disciplinas.
B6	Ter capacidade de organizar o traballo, planificar e xestionar o tempo e resolver problemas de forma efectiva.
B7	Ter capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento e de exercer o pensamento crítico.
B8	Apreciar a diversidade.
B9	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
B10	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán/á e profesional.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.

Learning outcomes

Learning outcomes	Study programme competences		
Demostrar capacidade de analizar e comentar textos e discursos literarios e non literarios utilizando apropiadamente as técnicas de análise textual	A1		
	A2		
	A10		

Ter capacidade para avaliar, analizar e sintetizar criticamente información especializada	A11		
Ser capaz de identificar problemas e temas de investigación no ámbito dos estudos lingüísticos e literarios e interrelacionar os diferentes aspectos destes estudos.	A14		
Demostrar un coñecemento avanzado das literaturas de lingua portuguesa	A18		
Saber utilizar os recursos bibliográficos, as bases de datos e as ferramentas de procura de información		B1	
Adquirir capacidade de autoformación e de autoorganización no traballo		B3 B6	
Demostrar capacidade de análise e síntese, de valorar criticamente o coñecemento e de exercer o pensamento crítico		B7	
Demostrar actitudes positivas cara a diversidade e comportarse ética, profesional e responsabelmente, exercendo unha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria		B8 B10	C4
Valorizar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade		B9	
Ser capaz de utilizar as ferramentas básicas propias das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da vida			C3
Valorizar e relacionar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñíbel para resolver os problemas con que deben afrontarse		B5	C6
Ser capaz de aplicar métodos e técnicas de análise lingüística e literaria	A1		
Demostrar coñecer a historia, a cultura e a variedade lingüística das comunidades lusófonas	A20 A26		
Ter capacidade para se comunicar de maneira efectiva en calquera contorno		B4	
Ser capaz de aplicar os coñecementos lingüísticos e literarios á práctica.	A15		

Contents	
Topic	Sub-topic
1. QUESTÕES GERAIS E METODOLÓGICAS	1.1. Processos de canonização e de construção sistémica (e identitária). 1.2. A língua portuguesa como norma (inter)sistémica. 1.3. Relações, instituições e políticas linguísticas e culturais na Lusofonia/ Galeguia.
2. PRODUÇÃO E PROCESSOS DE CANONIZAÇÃO NAS LUSOFONIAS	2.1. Aproximação da formação do cânone português. 2.2. Aproximação da formação do cânone brasileiro. 2.3. A presença cultural lusófona na Ásia: Timor Lorosae e Macau. 2.4. Repertórios culturais lusófonos: Sebastianismo, (luso)tropicalismo, negritude.
3. LITERATURAS E CULTURAS DOS PALOP	3.1. Histórias, sociedades, culturas e identidades nos PALOP: lusografia/ português/ crioulo(s), oratura/ literatura, ilhas/ arquipélagos/ continente. 3.2. Aproximação da formação do(s) cânone(s) dos PALOP: manuais e histórias literárias. 3.3. Internacionalização da produção literária e cultural dos PALOP: Mia Couto, José Luandino Vieira e Cesária Évora

Planning				
Methodologies / tests	Competencies	Ordinary class hours	Student?s personal work hours	Total hours

Supervised projects	A11 A14 A15 A20 B1 B3 B5 B6 B7 B9 C3 C6	6	18	24
Workbook	A1 A2 A10 B7	2	10	12
Oral presentation	A11 B4	2	10	12
Mixed objective/subjective test	A11 A18 A20 A26 B7	2	12.5	14.5
Critical bibliographical	A1 B3 B5 B8 C6	2	10	12
Case study	A1 B1 B4 B7 B10 C3 C4 C6	8	8	16
Guest lecture / keynote speech	A11 A14 A20 B5 B7 B8 C6	10	10	20
Personalized attention		2	0	2

(*)The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
Methodologies	Description
Supervised projects	Utilizando metodoloxías con base na "aprendizaxe colaborativa", o alumnado realizará individualmente ou en grupos reducidos un traballo tutelado (focado de preferencia para a pesquisa, a documentación e a elaboración de proxectos) do cal se derivará tamén a correspondente "Presentación Oral". Tanto a eventual composición do grupo como o(s) asunto(s) concreto(s) focado(s) no traballo será(n) acordado(s) co profesor no inicio das sesións.
Workbook	Cada alumno/a realizará a lectura de unha serie de monografías, artigos ou capítulos de libro relativos aos contidos focados na materia e recollidas nunha listaxe fornecida polo profesor no inicio das sesións. O número destas lecturas será inferior a seis por alumno/a e, delas, un artigo ou capítulo de libro será obxecto de presentación oral e un libro da recensión bibliográfica.
Oral presentation	Cada alumno/a deberá presentar oralmente ao conxunto da turma os resultados do Traballo Tutelado realizado e as principais cuestións focadas nunha das leituras realizadas. Os materiais utilizados nas exposicións orais (diapositivos, esquemas, etc.) serán disponibilizados para o conxunto do grupo através do Moodle. A calidade da lingua utilizada, os recursos e estratexias expositivas empregados, así como a clareza e arrumazón dos contidos vehiculados deben ser tamen levados en conta polo alumnado neste tipo de actividade.
Mixed objective/subjective test	Proba escrita que poderá combinar actividades de carácter ensaístico con outras de comentario de textos.
Critical bibliographical	O alumnado realizará unha "Recensión bibliográfica" individual dunha lectura (en formato libro) seleccionada entre a listaxe fornecida polo profesor no inicio das sesións. A correspondente recensión pode ser obxecto de comentario nas aulas e será disponibilizada para o conxunto do grupo a través do Moodle.
Case study	Comentario e análise crítica de materiais de vario tipo relativos aos contidos focados na materia e ás destrezas que é esperado desenvolver.
Guest lecture / keynote speech	Apresentación, desenvolvemento e análise de contidos teóricos e procedementais fundamentais para o alumnado atinxir as competencias e destrezas previstas na materia.

Personalized attention	
Methodologies	Description

Supervised projects Workbook Oral presentation Critical bibliographical	<p>Ao lado do labor de acompañamento realizado no horario de atendimento marcado polo profesorado da materia, a atención personalizada estará dirixida especialmente (que non unicamente) para o apoio á realización do "Traballo Tutelado". De maneira xeral, cada estudante ou grupo reducido asistirá polo menos a unha sesión de atendimento previa á exposición do traballo.</p> <p>Para a realización das actividades previstas e a fin de obter unha orientación adecuada, é fundamental que o alumnado comunique de maneira fluída e frecuente tanto os seus progresos como as súas eventuais dificultades. Alén diso, cada estudante poderá realizar toda clase de consultas en relación ao desenvolvemento do proceso de ensino-aprendizaxe, quer no horario de atendimento quer através do correo electrónico.</p> <p>Esta atención personalizada tamén está contemplada para o alumnado a tempo parcial e con dispensa académica recoñecida, así como para o estudantado matriculado para se examinar na convocatoria de decembro</p>
---	---

Assessment			
Methodologies	Competencies	Description	Qualification
Supervised projects	A11 A14 A15 A20 B1 B3 B5 B6 B7 B9 C3 C6	Serán avaliados os contéúdos focados e os resultados do proceso ensino-aprendizaxe canto á consecución dos obxectivos procurados co "Traballo Tutelado". A corrección lingüística, as estratexias e procedementos utilizados tanto para resolver eventuais problemas como para presentar o traballo serán tamén obxecto de avaliación.	25
Oral presentation	A11 B4	Para alén da utilidade da presentación para os propósitos da materia, será avaliada a calidade lingüística, o dominio do contéúdo, a organización e a secuencia expositiva, a clareza e precisión nas exposicións, a interacción co auditorio, o uso do tempo dispoñíbel, a utilización dos recursos tecnolóxicos e, cando for o caso, o traballo en equipa.	10
Mixed objective/subjective test	A11 A18 A20 A26 B7	Será obxecto de avaliación a adecuación entre o exposto na proba mixta e os contéúdos presentados e estudados na materia, tanto nas sesións maxistras e presentacións orais como nas lecturas realizadas e nos estudos de caso analisados. Será tamén levada en conta a capacidade de análise crítica, a corrección lingüística e a clareza expositiva.	40
Critical bibliographical	A1 B3 B5 B8 C6	Na recensión bibliográfica será avaliada a capacidade do alumnado para a lectura analítica e crítica, a corrección lingüística, a clareza expositiva (coherencia e cohesión), a capacidade de síntese, a hierarquización de contéúdos e a adecuación de forma e fondo.	10
Case study	A1 B1 B4 B7 B10 C3 C4 C6	Será avaliada a participación e o traballo en equipa, a capacidade analítica e crítica, e a adecuación aos obxectivos formulados polos docentes para cada actividade destas características.	15

Assessment comments

Todas as actividades deberán ser realizadas e entregadas de acordo cos prazos e os procedementos fixados no cronograma que o profesorado fornecerá ao alumnado no inicio das sesións e pendurará na plataforma Moodle. As actividades entregadas fóra do prazo marcado non serán obxecto de avaliación. Para superar a materia, o alumnado deberá atinxir unha cualificación igual ou superior a 5 puntos sobre 10. Igualmente, na proba mixta deberá obter como mínimo 4 puntos sobre 10, para poder sumar os restantes elementos avaliábeis.

O estudantado repetidor, a tempo parcial ou con dispensa académica realizará ou entregará as actividades obrigatorias nunha data concertada previamente cos docentes. Este alumnado deberá realizar e entregar as mesmas probas e exercicios que o restante e, se non puiden asistir ao atendimento, deberá pórse en contacto co profesor a través do correo electrónico no inicio do curso. Aquele alumnado que certifique imposibilidade de asistir ás aulas debe tamén contactar co profesorado da materia.

O alumnado que se apresente á convocatoria adiantada de decembro terá de contactar previamente co docente responsábel da materia e, para a superar, terá de realizar a proba mixta (5 valores), unha recensión bibliográfica (1 punto), un traballo tutelado (2 valores) e aqueles estudos de caso (2 valores) que lle foren encomendados.

Se houber criterios específicos de avaliación para algunha das tarefas propostas, estes serán oportunamente disponibilizados polos docentes a través do Moodle e/ou expostos na sala de aulas. Os docentes fornecerán, igualmente, as oportunas instrucións para o correcto desenvolvemento de cada unha das actividades previstas.

As persoas que non superaren a materia de acordo coa avaliación continuada deberán concorrer á oportunidade de xullo. Para superaren a materia nesta segunda oportunidade, @s alumn@s deberán aprobar (5 valores sobre 10) aquelas probas (orais e/ou escritas) marcadas polo profesorado responsábel da materia e que serán realizadas na data marcada ao efecto pola Facultade de Filoloxía. Igualmente, deberán ser realizadas satisfactoriamente todas aquelas tarefas non superadas na oportunidade anterior xuntamente con aqueles outros traballos que foren agora solicitados.

Será considerado Non Presentado aquel alumno ou alumna que non se presente á proba mixta ou que non presente ningunha das actividades previstas neste guía.

<p>Basic</p>	<p>1.ANDERSON, B. (1983). <i>Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism</i>. London: Verso.</p> <p>2.BOSI, Alfredo (1992). <i>Dialética da colonização</i>. São Paulo: Ática.</p> <p>3.BOSI, Alfredo (org.) (1987). <i>Cultura brasileira: temas e situações</i>. São Paulo: Ática.</p> <p>4.BUARQUE DE HOLANDA, Sérgio (1995). <i>Raízes do Brasil</i>. São Paulo: Companhia das Letras.</p> <p>5.CABRAL, Amílcar (1999). <i>Nacionalismo e cultura</i>. Santiago de Compostela: Laiovento.</p> <p>6.CASAS, Arturo (2002). <i>A Teoría crítica da cultura e a planificación dos estudos socioculturais (para ler González-Millán)</i>. Anuario de estudios literarios galegos, pp. 29-387.</p> <p>CRISTÓVÃO, Fernando (dir.) (2005). <i>Dicionário temático da Lusofonia</i>. Lisboa: Texto Editores.</p> <p>8.ENDERS, Armelle (1997). <i>História da África Lusófona</i>. Lisboa: Inquérito.</p> <p>9.EVEN-ZOHAR, Itamar (2010). <i>Papers in Culture Research</i>. Tel Aviv, Unit of Culture Research, Tel Aviv University (acesível em http://www.tau.ac.il/~itamarez/).</p> <p>10.FREYRE, Gilberto (1943). <i>Casa Grande & sanzala</i>. Lisboa: Livros do Brasil.</p> <p>11.LEITE, Ana Mafalda (1998). <i>Oralidade & escrita nas literaturas africanas</i>. Lisboa: Colibri.</p> <p>12.LOURENÇO, Eduardo (1992). <i>O Labirinto da Saudade</i>. Lisboa: Dom Quixote.</p> <p>13.MARTINS, Moisés de Lemos; Helena Sousa e Rosa Babecinhas (eds.) (2006). <i>Comunicação e Lusofonia. Para uma abordagem crítica da cultura e dos media</i>. Lisboa: Campo das Letras.</p> <p>14.MATA, Inocência (2010). <i>Polifonias insulares. Cultura e literatura de São Tomé e Príncipe</i>. Lisboa: Colibri.</p> <p>15.MATTOSO, José (2001-2014). <i>História de Portugal</i>. Lisboa: Círculo de Leitores (vols. V-VIII).</p> <p>16.MEDINA, JOÃO (2006). <i>Portuguesismo(s)</i>. Lisboa: Centro de História-Univ. de Lisboa.</p> <p>17.MOTA, Carlos Guillermo (1977). <i>Ideologia da Cultura Brasileira</i>. São Paulo: Ática.</p> <p>18.NATÁRIO, M. Celeste et al (2008). <i>Actas do III Colóquio Luso-Galaico sobre a Saudade</i>. Sintra: Zéfiro.</p> <p>19.PETROV, Petar et al (ed.) (2012). <i>Avanços em comparatismo nas lusofonias</i>. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora.</p> <p>20.PETROV, Petar et al (ed.) (2012). <i>Avanços em literaturas e culturas africanas e em literatura e cultura galegas</i>. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora.</p> <p>21.PETROV, Petar et al (ed.) (2012). <i>Avanços em literatura e cultura brasileiras. Século XX</i>. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora (vol.1 e vol.2).</p> <p>22.REIS, Roberto (1995). <i>Os retos da diferença. Anotações sobre o discurso cultural brasileiro</i>. Rio de Janeiro: Eds UERJ, pp 59-86.</p> <p>23.ROSAS, Fernando (1998). <i>Portugal na viragem de século - Língua portuguesa: a herança comum</i>. Lisboa: Pavilhão de Portugal - Expo 98 e Assírio e Alvim.</p> <p>24.SALINAS PORTUGAL, Francisco (1990). <i>Entre Próspero e Caliban</i>. Compostela: Laiovento.</p> <p>25.SALINAS PORTUGAL, Francisco (1994). <i>Rosto negro. O contexto das literaturas africanas</i>. Santiago de Compostela: Laiovento.</p> <p>26.SALINAS PORTUGAL, Francisco (2005). <i>Literaturas Africanas en lingua portuguesa</i>. Madrid: Síntesis.</p> <p>27.SODRÉ, Nelson Werneck (1996). <i>Síntese de História da Cultura Brasileira</i>. Rio de Janeiro: Civilização Brasileira.</p> <p>28.THIESSE, Anne-Marie (1999). <i>A criação das identidades nacionais</i>. Lisboa: Temas e Debates.</p> <p>29.TORGAL, Luís Reis et al (2008). <i>Comunidades imaginadas: nação e nacionalismos em África</i>. Coimbra: Universidade de Coimbra.</p> <p>30.UNIVERSIDAD DE CADIZ (). <i>Periférica. Revista para el análisis de la cultura y el territorio</i>. http://www.uca.es/web/actividades/periferica/index_html.</p> <p>31.YURKIEVICH, Saúl (1986). <i>Identidad cultural de iberoamerica en su literatura</i>. Madrid: Editorial Alhambra.</p>
--------------	--

Complementary	<ul style="list-style-type: none"> - BARRETO, António (coord.) e PONTES, Joana (realização) (2007). Portugal, um Retrato Social. Lisboa: RTP (vols. I-VII) - BENDASSOLI, Pedro (coord.) et al (2009). Indústrias criativas no Brasil. São Paulo: Atlas - CARNEIRO, R. et al (2000). Indústria de conteúdos culturais em Portugal. Lisboa: Grupo Forum-Ministério de Economia - FEATHERSTONE, M (1995). Cultura de consumo e pós-modernismo. São Paulo: Studio Nobel - LOPEZ, Vítor (). Língua (vidas em português). http://www.youtube.com/watch?v=b7cliiHmFI8 - MARTINHO, Ana M. Mão-de-Ferro (2001). Cânones literários e educação. Os casos angolano e moçambicano. Lisboa: Fundação Calouste-Gulbenkian - PETROV, Petar et al (ed.) (2012). Avanços em ciências da linguagem. Santiago de Compostela-Faro: AIL-Através Editora - PRADO JUNIOR, Caio (1999). Formação do Brasil Contemporâneo. Rio de Janeiro: Brasiliense - RED BULL MUSIC ACADEMY (2006). Lusofonia, a (R)Evolução. http://www.youtube.com/watch?v=h9hyOBypsBw - SARAIVA, António José (1996). A Cultura em Portugal. Lisboa: Gradiva (vols.I-II) - VENÂNCIO, José Carlos (1996). Colonialismo, antropologia e lusofonias repensando a presença portuguesa nos trópicos. Lisboa: Vega <p>O profesorado fornecerá ao longo do curso material bibliográfico complementar e outros recursos específicos para cada assunto focado.As leituras obrigatorias son as seguintes:1) Xosé Lois García (ed.):Floriram cravos vermelhos: antologia poética de expressão portuguesa em África e Ásia. Corunha: Espiral Maior, 1993.2) Amílcar Cabral: Nacionalismo e cultura. Santiago de Compostela: Laiovento, 1999.3) Francisco Salinas Portugal: Entre Próspero e Caliban literaturas africanas de lingua portuguesa. Santiago de Compostela:Laiovento, 1999.</p>
----------------------	--

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Subjects that continue the syllabus

Other comments

Todas as cuestións non contempladas explicitamente neste guía ou as eventuais dúbidas en relación co desenvolvemento da materia serán resolvidas polo profesorado no seu horario de atendimento, nas sesións presenciais ou no correo electrónico que figura no lugar correspondente deste documento.

(*)The teaching guide is the document in which the URV publishes the information about all its courses. It is a public document and cannot be modified. Only in exceptional cases can it be revised by the competent agent or duly revised so that it is in line with current legislation.